

MOMENT

NUMMER 4/11

© Damien Thonnon

**“Het hoeft niet *stil stil* te zijn
om stil te kunnen ervaren”**

(Elena Peeters tijdens de voorstelling “Bidboek”)

DE BASTAARD: interview met Rashif El Kaoui

Rashif El Kaoui reconstrueerde de reis die zijn vader maakte van Marokko naar België. De Bastaard is het verslag van die reis.

Rashif El Kaoui: Het is eigenlijk allemaal begonnen samen met Ahmet Polat. Ahmet is fotograaf (en ondertussen filmmaker). We hebben elkaar leren kennen bij een ander project en het klikte eigenlijk heel goed tussen ons. Hij is half Turks, half Nederlands, ik ben half Belgisch, half Marokkaans. Hij zei tegen mij: "als jij de eerste keer naar Marokko gaat, dan ga ik mee." Hij heeft zelf ook in Turkije gewoond en daar heeft hij heel belangrijke ervaring en kennis opgedaan. Eerst dacht ik dat hij aan het zeveren was, maar blijkbaar niet, en toen hebben we er een project van gemaakt bij Het Zuidelijk Toneel. Het is een theatervoorstelling geworden, maar ook onder andere een documentaire.

Wat mag het publiek verwachten?

Rashif El Kaoui: **Het is alleszins het persoonlijkste dat ik al ooit heb gemaakt, pijnlijk persoonlijk. Het is ook een heel talige voorstelling.** Het is geen heel veel toeters en bellen-voorstelling, maar taalgewijs zit er wel ongeveer elke vorm van tekst in. Dus wat je mag verwachten: iets heel erg persoonlijks en heel erg taligs.

Het hele Bastaard-project was voor mij persoonlijk *taking control of your own narrative*. Voor mij heeft het veel betekend om zeggenschap te nemen over mijn eigen verhaal. Het was noodzakelijk om mijn eigen verhaal te gaan bepalen. Dat is niet altijd fijn, maar ik merk wel dat het resoneert bij heel veel mensen die ook in tussenwerelden zitten, of die het gevoel hebben daarin gevangen te zitten, niet gezien te zijn, of maar deels gezien te zijn.

Kunst ontstaat vanuit het persoonlijke, maar als het niet de intentie heeft om ook te verbinden, dan wordt het navelstaarderij. En dat wilde ik niet. Als ik niet zou denken dat het ook iets zou kunnen betekenen voor anderen, zou ik het niet zo publiek gemaakt hebben. Theater kan therapeutisch zijn, maar moet geen therapie zijn.

De Bastaard is geen doorsnee theatervoorstelling, maar bestaat ook uit film, slam poetry, proza en muziek. Daarnaast is er ook een documentaire. Hoe verhouden al die verschillende vormen zich tot elkaar?

Rashif El Kaoui: Ze vullen elkaar aan. Van in het begin wilden we die cross-mediale aanpak doen. Het was niet zozeer 'erbij plakken', maar wel elkaar beïnvloeden. We hebben echt geprobeerd om ze door elkaar te laten lopen, omdat **de voorstelling gaat over biculturaliteit, over hybriditeit, over het vervagen van grenzen, over de tussenruimte**. We vonden dat we dat moesten doortrekken naar de vorm.

Dit was uw eerste reis naar Marokko: wat voor ervaring was dat?

Rashif El Kaoui: Dat was een heel pittige ervaring. Het is nu een jaar geleden dat we de reis gemaakt hebben en ik had gehoopt dat ik er ondertussen helderder over kon zijn, maar dat is het nog altijd niet. Om te antwoorden op je vraag: het was pittig. Want je weet niet wat je verwacht, maar je verwachtingen worden toch nooit ingelost. Ik ben blij dat ik het aangegaan ben, maar het is niet altijd fijn om aan te gaan. Ahmet had even goed een film kunnen maken van negen uur lang met enkel beelden van Rashif die ongemakkelijk is in verschillende situaties en in verschillende contreien. Dat is het natuurlijk niet geworden, maar het blijft een vorm, waarin er maar een deel gedeeld wordt. Zoiets persoonlijks als mijn grootmoeder ontmoeten of het graf van mijn vader bezoeken, wil ik natuurlijk niet zomaar met iedereen delen. Daar moest ik de juiste vorm voor vinden.

U vertelde al eens over 'uw rol in dit tijdsgewricht'. Om het te kaderen in MoMeNT, dat natuurlijk draait om TIJD, welk tijdsgewricht bedoelt u concreet?

Rashif El Kaoui: **Ik denk dat we in een heel vloeibare tijd zitten, met vervagende grenzen, waarin alles door elkaar begint te lopen. De wereld is tegelijkertijd ongelofelijk klein geworden, maar nog altijd heel groot.** Het is ook een heel onzekere tijd. Ik wil geloven dat we in een tijd zitten van heel veel overgang. Ik probeer altijd te denken: hoe gaat deze tijd bekeken worden binnen 100 jaar? Je kan dat nooit zien als je erin staat, maar ik denk wel dat deze tijd heel erg gekenmerkt wordt door verandering. Alles is in flux. Of het nu gaat over het sociale vlak, of over onze politieke structuren, die heel erg op zoektocht zijn, of over de druk die er op ons economisch systeem staat. Overall staat druk op, en dat heeft covid alleen maar helderder gemaakt. Onze tijd is in flux, in verandering. En dat is vaak heel *scary*, heel moeilijk, en dat gaat gepaard met heel veel gedoe.

Maar die verandering is wel nodig?

Rashif El Kaoui: (Overtuigd) Ik denk het wel.

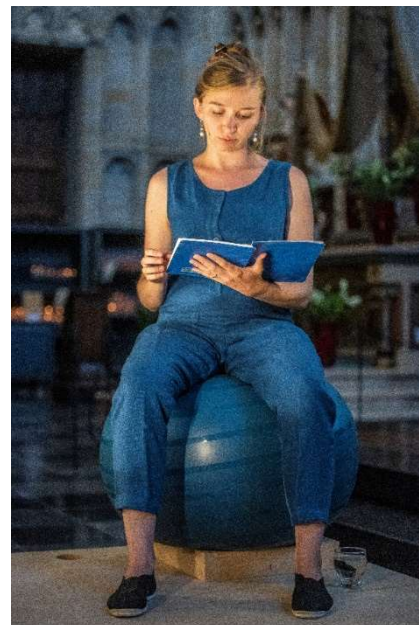
Rashif El Kaoui © Anna van Kooij

BIDBOEK van Elena Peeters: vertrouwen in een tijd van openbare anonimiteit

"Iedereen zit in hetzelfde schuitje". Elena Peeters heeft naar eigen zeggen niet de waarheid in pacht, gelukkig maar. De verhalen, reflecties en stiltes die ze in *Bidboek* deelt, ademen veel meer kracht om te verbeelden en verbinden dan eender welk dogma.

Bidboek is een gelaagde voorstelling met verschillende insteken. Wanneer Elena plaatsneemt op haar zitbal, leest ze stukken voor uit het boek dat de inspiratie vormde voor deze voorstelling: het boek dat in de basiliek van Tongeren vlakbij het beeld van 'Maria, Oorzaak Onze Blijdschap' ligt en openbare anonimiteit garandeert voor elke marktkramer en andere bezoeker die zich met woorden tot Maria wil richten. Woorden van dank, voor een gelukkig huwelijk, voor een A-attest, voor een genezing, voor de kinderen, voor alles wat er bestaat. Maar ook woorden van hoop, op een job, op een genezing, op rust in het hoofd, op het winnen van de euromillions (of de lotto – dat is ook goed), op het uitkomen van alle wensen in het boek. **Ook al zit Elena stil, de woorden die ze voorleest blijven stuiteren in je hoofd.**

De veelheid van dingen die mensen neerschrijven in het boek, is overweldigend. Dat vond Elena zelf ook. Enkele passages schreef ze op in het schrift van waaruit ze voorleest, een blauw schrift. Ook haar zitbal is blauw, en de salopette die ze draagt. Staand in haar mini-decor, een mensengrote stolp, is de gedachte aan Maria nooit ver weg. En hoewel Elena ons niet toespreekt vanuit de ogen van Maria, maar wel vanuit haar eigen zoekende perspectief, zijn haar woorden troostend. Wat geloof is? Elena weet het ook niet. **In tijden waarin mensen hun geloof steeds meer individueeler beleven, geeft het vertrouwen om iemand anders in openbare anonimiteit te zien worstelen met geloof en zingeving. Met de durf om geloof maar ook zichzelf in de ogen te kijken.**

Elena Peeters © Damien Thonnon

Elena Peeters © Damien Thonnon

De waarheid over geloof kent Elena niet, maar misschien zitten stukjes ervan verscholen in de verhalen die ze vertelt over haar tijd in de abdij van Averbode. Uit haar ervaringen en de gesprekken die ze daar gevoerd heeft met paters en andere gasten puurt Elena reflecties over liefde, leven, geloof en stilte. *"Het hoeft niet stil stil te zijn om stil te kunnen ervaren"*, zo besefte Elena toen het geluid van de stofzuiger plots wegviel in de abdijskerk van Averbode. Uit een dialoog met een andere gast haalt Elena een mooie invulling voor bidden: aan iemand denken, iemand uw aandacht schenken. *"Als je dat doet, is het dan nog nodig om iets in het bidboek te schrijven?"*, vraagt Elena zich af. *"Of misschien is dat schrijven een aanvulling, een extra gedachte?"*

Het is duidelijk dat Elena geloof een eerlijke kans wil geven, misschien wel eerlijker dan toen ze *Bidboek* in 2020 had gemaakt. Tijdens de voorstelling vertelt Elena ons regelmatig over het creatieproces van de voorstelling, hoe ze in 2020 opstandig werd van alle mensen die hun problemen bij Maria kwamen leggen en hoe ze ermee worstelde dat ze door covid geen mensen kon spreken. Het had geresulteerd in een voorstelling waar Elena zelf niet helemaal tevreden mee was, hoewel tante Hilde had gezegd dat ze het schitterend had gedaan. Elena wist wat dat echt betekende. Twee jaar later is tante Hilde er niet meer, maar nog steeds heeft ze de gave om mensen op afstand te verbinden. Elena met zichzelf, Elena met ons, wij met onszelf.

Het verbaast dan ook niet dat *Bidboek* anders eindigt dan tijdens de première in 2020. Het etherische *Eternity* en gebed aan Maria zitten nog steeds in de voorstelling, maar worden nu verbonden met het persoonlijke verhaal over tante Hilde. Elena herkent zich niet meer fundamenteel in de persoon die toen tot Maria bad. Daarom eindigt Elena deze keer met de vorm die haar zo goed past, waarmee je anderen jouw punt kan laten maken. **In gesprek met tante Hilde komen alle lijntjes van de voorstelling samen, als touwen die in beide richtingen elkaar dragen en waarop we kunnen vertrouwen. Zou dat geloven kunnen zijn?** Elena, je hebt het niet schitterend gedaan. Je hebt ons vertrouwen gegeven, en een plek om in gesprek te gaan. Geen tekst die dat kan bevatten.

Bidboek is een creatie van MoMeNT en speelde op 6 augustus in de O.L.V.-basiliek van Tongeren, op 7 augustus in de Sint-Odulphuskerk van Borgloon. Recensie door Niels Dewil.

KALENDER

Heb je een MoMeNTje?

VANDAAG 08/08

DE BASTAARD | Rashif El Kaoui
Ambiorixkazerne (Blaarstraat 99, 3700 Tongeren)
20u (€ 5)

Een reconstructie van de route van zijn vader, die vanuit Marokko naar België reisde en stierf in Zuid-Frankrijk. Een terugkeer naar een vader die hij amper heeft gekend, een reisverslag, een verhaal dat ook van u zou kunnen zijn, een ritueel, een poging een eigen plek te vinden in onze tijd.

SCHRIJFKRAMP | Bart Moeyaert

Voor jonge of debuterende schrijflustigen vanaf 18 jaar organiseert MoMeNT voor de tweede maal een schrijfkamp

KATES TAPES AWAY | Zuidpool
Pop-upbar Gallo-Romeins Museum
t.e.m. 03/09 doorlopend (gratis)

GRAZENDE SAVANNEDIEREN | Hedwig Snoeckx
Tuin Praetorium
t.e.m. 18/09 doorlopend (gratis)

HET FRUITSPoor | beluister.be & Luc Daelemans
Start: Dienst Toerisme Tongeren of Dienst Toerisme Borgloon
t.e.m. 31/12 doorlopend (gratis)

MORGEN 09/08

APATE SPREEKT – OVER WAARHEID EN LEUGEN | Simone Milsdochter op een tekst van Alicja Gescinska
Auditorium Gallo-Romeins Museum
20u (€ 5)

Een aangrijpende monoloog over de leugen als deugd en een ontroerend pleidooi voor de liefde, schoonheid en kunst

MIJN HUIS, DE REST VAN DE WERELD EN DAARBUITEN | Judith Nab
de Velinx
14u, 15u, 16u en 17u (€ 5)

Een theatrale verkenning van de wereld ver van ons huis door de ogen van kinderen en wetenschappers

WEEKATELIER HET GROTE ONBEKENDE | Man OverBoord
de Velinx
van dinsdag t.e.m. vrijdag 9u30 tot 16u30 (€ 25 voor 1 week)

Een project waarin jongeren tussen 10 en 12 jaar samen met twee professionele makers, de kunst van het vrije denken onderzoeken vanuit theater en mixed media.

SCHRIJFKRAMP | Mustafa Kör

Voor jonge of debuterende schrijflustigen vanaf 18 jaar organiseert MoMeNT voor de tweede maal een schrijfkamp

Meer info, reservaties en tickets:
<https://moment.tongeren.be/>

Meer interviews, recensies en gedichten:
<https://momenttongeren.wordpress.com/>

MOMENT

REDACTIE

Niels Dewil

Eindredacteur van de MoMeNT-dagkrant en MoMeNT-blog; woordkunstenaar, socioloog en kunstambassadeur

Elisabeth Morrhey

Redacteur van de MoMeNT-dagkrant; cultuurenthousiast en student Liberal Arts aan University College Maastricht

Damien Thonnon

Vaste fotografische waarde van MoMeNT

COLOFON

MoMeNT is een initiatief en realisatie van de stad Tongeren, directie socio-culturele aangelegenheden

Intendant: **Barbara Wyckmans**
Programma/coördinatie: **Mona Vanschoenwinkel**
Productieverantwoordelijke: **Dorien Lowet**
Zakelijk verantwoordelijke: **Nele Meermans**

Met dank aan: de vele enthousiaste **MoMeNT-vrijwilligers en stagiairs!**

Tongeren
de eerste stad

MOMENT
.TONGEREN.be